

Na pravi poti

Prav gotovo bi pretiraval, kdor bi trdil, da je praznovanje 20. obletnice deželne organiziranosti Slovenske skupnosti v Kulturnem domu v Gorici mejnik v zgodovini slovenske narodne manjšine v Italiji. Gotovo pa drži, da je šlo za pomemben in pomenljiv dogodek, po katerem razmere znotraj naše manjšine ne bodo več takšne, kot so bile prej.

V čem vidimo otipljive znake preobrata? Prireditelji so se predvsem



Martin Breclj in Erika Jazbar

izognili skušnjavi, da bi zborovanje potekalo v znamenju nekritične samohvale, več ali manj uglajenega ponašanja ali celo bahanja. Zavednost so se odločili za to, da bo praznik potekal v čimbolj delovnem vzdušju in da bo zato ritualu odmerjen le najnujnejši prostor.

Govor deželnega političnega tajnika Martina Breclja je bil izrazito programski; govornikovo izhodišče je bilo trenutno stanje slovenske narodne manjšine v Italiji, čemur je sledila vrsta predlogov, pobud ali samo sugestij, katerih uresničenje naj našo manjšino ne le ohrani pri življenju, temveč ji tudi zajamči in zagotovi vsestranski nadaljnji razvoj.

Pri tem je treba ugotoviti, da so bila vsa izvajanja podana v nevsiljivi obliki in posredovana tudi kot snov za razmišljanje, poglobljanje in dopolnjevanje. Mirno lahko zato rečemo, da mimo tega gradiva ne more nihče, komur je zares pri srcu usoda naše slovenske manjšine v Italiji. Slovenska skupnost bi modro ravnala, če bi vse to gradivo objavila v obliki brošure, z lahko berljivimi črkami.

Druga pomembna značilnost nedeljskega zbora v Gorici je bila prisotnost številnih in zares uglednih gostov iz zamejstva, Italije in Slovenije. Zanimivi in pomembni so bili tudi nastopi gostov, pri čemer ne moremo mimo besed, ki so jih spregovo-

Drago Legiša



V Gorici slovesno proslavili 20-letnico deželne organiziranosti Ssk

Pod geslom Različni, a enotni je bila v nedeljo, 3. decembra, v Kulturnem domu v Gorici slovesna proslava ob 20. obletnici deželne organiziranosti Slovenske skupnosti. 24. maja leta 1975 je v Devinu namreč prišlo do združitve pokrajinskih političnih organizacij v stranko deželnega značaja, kakršno poznamo še danes.

Nedeljske proslave se je udeležilo veliko število članov, prijateljev in somišljenikov Ssk, predstavnikov zamejskega gospodarstva in raznih strank. Prisotna je bila tudi vrsta uglednih gostov, ki so prinesli svoj pozdrav, od podpredsednika deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Cristiana Degana, senatorja Darka Bratine in predsednika Italijanske samoupravne skupnosti v Sloveniji Silvana Saua do generalne konzulke Republike Slovenije v Trstu Vlaste Valenčič-Pelikan, podpredsednika slovenskega parlamenta Miroslava Mozetiča, predsednika koroške Enotne liste Andreja Wakouniga, predsednice Sveta slovenskih organizacij Marije Ferletič, podpredsednika Südtiroler Volkspartei Franza Pahla (ki je spregovoril tudi v slovenščini) in drugih.

V svojem uvodnem pozdravnem nagovoru je deželni predsednik Marjan Terpin dejal, da se Ssk naslanja na tradicijo tistih Slovencev, ki so na Tržaškem in Goriškem po 2. svetovni vojni začeli s samostojnim političnim nastopanjem, pa tudi predvojnih primorskih Slovencev. Poudaril je trdno in globoko zakoreninjenost v slovensko zamejsko stvarnost, iz česar sledi, da v Ssk ni kriz, ki pretresajo italijanske stranke. Zato slovenska stranka ne potrebuje sprememb in se lahko še naprej sklicuje na samostojno politično nastopanje, demokracijo, zavezanost rodu, socialno pravičnost in politični pluralizem.

Slavnostni govor je imel deželni tajnik Martin Breclj, ki je orisal temeljna stališča stranke do aktualnih vprašanj naše skupnosti (le-te si je bilo mogoče v obširnejši obliki prebrati tudi v slavnostni številki glasila stranke Skupnost, ki so jo delili prisotnim). Opozoril je na nujnost globalnega zaščitne-

ga zakona in urejenega pravnega statusa slovenske manjšine v Italiji. Zavzel se je za odpravo diskriminacij znotraj manjšine in za ustanovitev Narodnega sveta Slovencev v Italiji. Poudaril je odprtost stranke vsem komponentam naše skupnosti, pri tem pa izrecno pozval k zblizanju Demokratijski forum Slovencev (bivše socialiste). Največ političnih težav, je še dejal Breclj, imamo Slovenci v Italiji na vsedržavni ravni, medtem ko so se na krajevni razmere spremenile na bolje (razen mogoče v goriški občini). Poudaril je potrebo po informiranju italijanske javnosti in pristojnih političnih krogov o našem stanju ter po zavezništvu z manjšinskimi strankami v Italiji in s strankami itali-

janske leve sredine. Slovenci v Italiji, je še dejal deželni tajnik, želimo biti soudeleženi v odnosih med Slovenijo in Italijo, v odnosih med matico in zamejstvom pa bi kazalo najprej okrepiti čut skupne povezanosti, vsestranskega skupnega prostora, za kar bi koristil skupen organ matice in manjšine, pa tudi kontaktna telesa na vladni in parlamentarni ravni ter stalno medsebojno informiranje. Breclj se je zavzel tudi za postopno internacionalizacijo vprašanja slovenske manjšine v Italiji, če ne bo prišlo do bistvenih premikov v smeri njegovega reševanja. Slovenci v Italiji pa bi morali pomisliti na možnost združevanja v eni sami narodni oz. t.i.

Ivan Žerjal



S proslave ob 20-letnici Ssk

Čas paradoksov

Sedanji čas je vsekakor tudi pri nas čas velikih paradoksov. Medtem ko so domala vsa italijanska sredstva množičnega obveščanja s poudarkom poročala, da je evropski parlament Sloveniji zaprl vrata in da ji za sedaj Evropska zveza ne bo priznala statusa pridružene članice, so župani vseh občin ob slovensko-italijanski meji podpisali dokument, ki se zavzema za čimprej-šnje priznanje omenjenega statu-

sa. Župani, zbrani, 1. decembra v Gorici, so celo poudarili, da je takšno priznanje eden glavnih pogojev za čezmejno sodelovanje in za družbenoekonomsko integracijo vsega obmejnega območja.

Zanimivo je, da se je za takojšnje priznanje pridruženega članstva zavzel tudi podpredsednik deželne valde Degano, ki se je prav tako udeležil zborovanja

DRAGO LEGIŠA

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. decembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Deček s piščalko«. Radijska igra (Marko Kravos); 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.30 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Primorski obzornik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dramatika Stanka Majcna: Polemika Stanka Majcna z Ivanom Cankarjem in odlomki drame »Prekop«; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 11. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.10 Iz četrtkovih srečanj: Zgodbe Lipeta Kosca; 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 12.40 Cecilijanka '95; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na otroškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianist Pietro De Maria v Gorici. Prvi del koncerta; 18.00 Ena se tebi je želja spolnila.

■ TOREK, 12. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.10 Zastra krila (Marjanka Rebula); 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 12.40 Cecilijanka '95; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianist Pietro De Maria v Gorici. Drugi del koncerta; 18.00 Anton Petje: »Ivan Cankar - včeraj, danes, jutri«.

■ SREDA, 13. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.10 Primorski obzornik; 9.15 Feri Lainšček: »Ajša Najša«. Radijska pripoved; 10.00 Poročila; 12.40 Cecilijanka '95; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vinko Globokar in prvine sodobne glasbe; 18.00 Literarne podobe: Magična Renesansa.

■ ČETRTEK, 14. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.10 Zdravje je v rokah tretjepolčasnikov; 9.15 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblovov«. Roman; 10.00 Poročila; 12.40 Cecilijanka '95; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.15 Naš športnik 1995; 18.15 Dopisnice z najbližjega vzhoda.

■ PETEK, 15. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 9.15 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblovov«. Roman; 10.00 Poročila; 12.40 Cecilijanka '95; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Valčki in polke; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Skupaj je lepše«, radijska igra v 3 delih; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 16. decembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.40 Ob zlatem jubileju našega Radia; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu. Pihalni orkester slovenske policije; 11.45 Filmi na ekranih; 12.00 Ta rožanski glas (oddaja iz Režije); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 My way ali zelo osebni pogled na lahko glasbo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi koncertanti na Dvorcu Zemono 17. maja letos; 18.00 Mala scena. Dramatika Stanka Majcna: Polemika Stanka Majcna s komunistično revolucijo in odlomki iz drame »Revolucija«; 18.50 Soft music.

Čas paradoksov



v Gorici. Slovenija bo na ta način — je dejal predstavnik deželne vlade — pospešila prilagajanje svoje zakonodaje evropski.

V tej zvezi moremo ugotoviti, da obstaja velik razkorak med stališči osrednje rimske vlade in stališči, ki jih zavzemajo predstavniki neposredno prizadetega prebivalstva na italijanski strani državne meje.

Z zborovanja v Gorici je prišla še ena novost, ta pa zanima predvsem narodni manjšini, slovensko v Italiji in italijansko v Sloveniji. Župani so namreč soglašali, da sta čezmejno sodelovanje in družbeno-ekonomska integracija dejansko odvisni od zadovoljive ureditve vprašanja obeh narodnih manjšin. V ta namen naj bi obe državi (Italija in Slovenija) čimprej podpisali in ratificirali okvirne konvencije, ki jih je odobril Svet Evrope za varstvo in zaščito narodnih manjšin.

RAI

Deželni sedež za Furlanijo-Juljsko krajino
vključno vabi na

PROSLAVO
OB 50-LETNICI
RADIA TRST A

Prireditve bo v Kulturnem domu v Trstu v petek,
8. decembra ob 18. uri.

Nastopila bosta mešani zbor »Hrast« iz Doberdoba in zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča ter godalni orkester z violonistom Črtomiro Šiškovičem.

Zaradi neposrednega prenosa je publika naprošena, da pride v dvorano četrte ure pred pričetkom.

Že ob sklepu prvega zborovanja — bilo je v Novi Gorici 27. julija lani — smo v našem časopisu na tem mestu ugotovili, da župani, ki jih je izvolilo ljudstvo v obmejnih občinah vzdolž slovensko-italijanske meje, daleč pre-

Predsednik vlade Dini je v parlamentu govoril o nalogah in odgovornostih Italije med polletnim predsedstvom Evropske zveze. Dejaj je predvsem, da bo moral parlament v prvem šestmesečju prihodnjega leta krepko sodelovati z vlado, ki ji bodo zaupane tako pomembne naloge. Posredno je dal razumeti, kako bi bilo modro odložiti politične volitve na čas, ko Italija ne bo več predsedovala Evropski zvezi.

hitevajo Rim in predvsem njegov birokratski aparat. Slednji je namreč v svoji oblastizelnosti in nadutosti prepričan, da je použil modrost »z veliko žlico«, zaradi česar se tudi ustrezno obnaša. Žal mnogokrat potegne za seboj predvsem tiste politike, ki se običajno preveč ne poglobljajo v probleme, saj jih predvsem skrbi, da ne bi izgubili naklonjenosti svojih volivcev.

Vsemu temu nakljub župani gotovo ne bodo vrgli puške v koruzo, ampak še dalje vztrajali na načelih, ki so jih bili določili na prvem srečanju in ki so še vedno pogoj za nadaljnje vsestransko sodelovanje na obmejnem območju in tudi za sodelovanje med sosednjima državama. Pravilno je po našem poudaril tržaški župan Illy, da morajo takšna prizadevanja županov z obeh strani meje vplivati na vladi obeh držav, naj bi bolje sodelovali. Enako naj velja za sodelovanje med gospodarskimi operaterji in za razvoj skupnih dejavnosti na raznih področjih, med njimi na kulturnem področju.

Zares je velika škoda, da se zborovanja v Gorici ni udeležil noben predstavnik osrednje rimske vlade. To je med drugim nov dokaz, da sta Trst in Gorica v vsedržavnem merilu politično zelo šibka in torej skoraj brez politične teže. To žal velja za pozitivne pobude; drugačne praviloma dobivajo v Rimu potuho.

V Gorici slovesno proslavili...



zbirni stranki, kot jo imajo na Južnem Tirolskem in v Dolini Aoste. Kar se strankine organizacije tiče, je dejal Breclj, se Ssk namerava organizacijsko še izpopolniti in okrepiti. Okrepila bo svojo strokovnost, demokratično širino in razvejanost na terenu. Polneje bo skušala zaživeti v videmski pokrajini, v večji meri skrbeti za politično izobraževanje svojih kadrov in posvetiti večjo skrb mladim, katerim Ssk mora in hoče zaupati.

Za udeležence proslave pa je verjetno bil nastop predstavnice mladih Erike Jazbar še najbolj svež in pomenljiv. Dejala je, da je treba dati posebno valenco mladi generaciji in njenim gledanjem. Mladina v zamejstvu je avtonomna in raznolika, v njej pa je narodna zavest še vedno močno prisotna. Mladi si želijo jasnosti, prozornosti ter resnih in zrelih odnosov znotraj manjšine, kar bi povečalo kredibilnost in samospoštovanje. Nehati je treba z občut-

Na pravi poti



rili predstavniki slovenske manjšine v Avstriji, nemške v Italiji in italijanske v Sloveniji. Obvezujoča se nam zdijo tudi izvajanja podpredsednika deželne vlade Furlanije Julijske krajine, podpredsednika državnega zbora Republike Slovenije in podtajnice v slovenskem zunanjem ministertvu. Skratka: tako kvalificiranega predstavništva še ni bilo na nobenem zborovanju Slovenske skupnosti v vsej njeni zgodovini.

Zelo razveseljiva in nadvse ohrabrujoča točka nedeljskega praznika Slovenske skupnosti je bil nastop predstavnice mladih v Ssk, Erike Jazbar. Ko je s povzdignjenim glasom dejala, da je naše ljudstvo naveličano »zdrav in spletkarjenj«, je njen govor prekinilo gromovito ploskanje v dvorani. To pomeni, da je predstavnica mladih zadela v živo. Marsikdo izmed poslušalcev si je ob tem sam pri sebi mislil, da se naši manjšini ni treba bati za prihodnost, če ima takšno mladino!

Če o nedeljskem zborovanju ne moremo govoriti o mejniku v naši zamejski slovenski stvarnosti, bi pa po našem upravičeno pričakovali, da je prišlo ali vsaj prihaja v naši sredi do pozitivnega preobrata, ko se bodo ob strpnosti in medsebojnem spoštovanju dialektično soočala razna stališča in mnenja. To bo končno pripomoglo k izoblikovanju skupnega političnega programa, kar je pogoj, da bo naša manjšina lahko povsod nastopala kot enakopraven subjekt.

Nedeljsko slavje je vsekakor pokazalo, da je Ssk na pravi poti!

kom manjvrednosti, s samopomilovanjem in tarnanjem. Erika Jazbar je kritično ocenila delovanje političnih predstavnikov manjšine, ki se s svojim prerekanjem smešijo pred matico, pred njimi samimi in pred mladimi. Nič manj kritična ni bila do matične Republike Slovenije, nad katero je začetno navdušenje splahnelo, ker se njeno ravnanje do manjšine zdi makiavelistično. Svoj poseg je predstavnica mladih v Ssk zaključila s pozivom, naj manjšina izkoristi svoj geopolitični položaj: če je namreč manjšina most, bi se morala potruditi, da tisti, ki se po tem mostu peljejo, tudi ustavijo in to manjšino upoštevajo.

Sporod proslave je povezoval Livij Valenčič, vključeval pa je tudi kulturni program, ki so ga oblikovali zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana, sopranistka Kristina Macarol s pianistko Ingrid Silič ter recitatorja, ki sta podala kratek zgodovinski pregled samostojnega slovenskega političnega delovanja v zamejstvu.

Z novim letom »Novi glas«

Naročnike in bralce obveščamo, da z novim letom 1996 Novi list ne bo več izhajal. Zadruga, ki je njegov izdajatelj, bo razpuščena. To pa nikakor ne pomeni, da bo naš glas utihnil. Nasprotno! Krog ljudi, ki je več kot štiri desetletja oblikoval Novi list, bo še dalje in še bolj markantno prisoten na področju slovenske tiskane besede v zamejstvu. Po daljšem in globokem premisleku se je Zadruga Novi list odločila za pot združevanja sil in sredstev ter v ta namen sklenila dogovor z Zadruzo Goriško Mohorjevo, izdajateljem Katoliškega glasa, za izdajanje novega skupnega tednika z imenom NOVI GLAS.

Pri Novem listu smo med drugimi prišli do spoznanja, da ni več razlogov, zaradi katerih je bil leta 1954 ustanovljen naš tednik. Vztrajanje pri dveh tednikih, ki sta jima osnovna izhodišča ista, bi pomenilo nepotrebno trošenje energij in sredstev. Vsi, ki smo se dozdej trudili pri Novem listu,

bomo z enako požrtvovalnostjo in še z večjim navdušenjem sodelovali pri novem, skupnem tedniku. Ta bo vsebinsko bogatejši in oblikovno prikupnejši, kar bo gotovo pomenilo veliko obogatitev na področju slovenske tiskane besede.

Prepričani smo, da bodo naročniki in bralci takšno našo odločitev razumeli, zlasti ko se bodo sami uverili, da novi časopis bolje in učinkoviteje opravlja svoje poslanstvo kot oba tednika dozdej.

Uredništvo in uprava Novega glasa se dobro zavedata velike odgovornosti, ki si jo nalagata na svoja ramena. Trudila se bosta, da bosta zvesto nadaljevala s svetlo tradicijo svojih predhodnikov. S tem bosta prispevala svoj delež k oblikovanju osebnosti vsakega posameznega pripadnika slovenske narodne skupnosti v Italiji, kar je pogoj za naš narodni obstanek in razvoj.

Uredništvo Novega lista

Srečanje z msgr. Gujonom

V Društvu slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 4. decembra bilo na sporedu srečanje z beneškim Čedermacem msgr. Paskvalom Gujonom, župnikom na Matajurju. Uvodno misel je podal novinar Giorgio Bankič. Srečanje je bilo zelo aktualno zaradi nedavne orožniške preiskave, ki jo je msgr. Gujon doživel v svoji župnijski cerkvi, katero so orožniki tudi poškodovali. Dogodek je močno odjeknil ne samo v Benečiji, ampak tudi v celotnem zamejstvu in v Sloveniji, prizadeti župnik pa je prejel kopico solidarnostnih izjav.

Tudi tradicionalni večer v DSI je potekal v znamenju solidarnosti z msgr. Gujonom, ki jo je izrazilo številno občinstvo. Republiko Slovenijo je zastopal njen konzul v Trstu Tomaž Pavšič (Gujona je med drugim slovenski predsednik Kučan poleti odlikoval z Zlatim častnim znakom svobode) in s tem dokazal, da je slovenska država blizu prizadetemu duhovniku. Prisoten je bil tudi novi predsednik tržaške Duhovske zveze g. Dušan Jakomin.

Kdaj se bodo opravičili?

Naša zamejska javnost — in gotovo tudi demokratična italijanska javnost — še vedno pričakuje, da se odgovorni pri obrambnem in pravosodnem ministru opravičijo za moralno in materialno škodo, ki je bila prizadeta msgr. Paskvalu Gujonu, župniku v Matajurju. Zakaj molk? Kaj se skriva za nezaslišanim dogodkom pred tremi tedni v beneški vasi? Naša javnost ima pravico, da spozna resnico.

Nova deželna komisija za Slovence

Uradni vestnik Furlanije Julijske krajine je objavil odlok predsednika deželne vlade z dne 30. oktobra 1995, s katerim je bila imenovana nova posvetovalna komisija za kulturne pobude slovenske manjšine. V komisiji, katere naloga je, da svetuje, kako naj se delijo prispevki, predvideni po zakonu št. 46 iz leta 1991, so naslednji člani: za Svet Slovenskih organizacij (SSO) Marija Ferletič in Marij Maver, za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo (SKGZ) Igor Komel in Edvin Švab, za Benečijo Ferruccio Clavara in Viljem Černo. Ostali člani so: ravnatelj oddelka za šport in rekreacijo Aldo Zanini, ravnatelj oddelka za kulturo Nicolò Molea ter predsednik deželne vlade ali njegov namestnik; tajniške posle opravlja dr. Adriana Janežič.

ZNAMKE VSEH VRST!

Prisrčno se zahvaljujem vsem, ki so doslej sodelovali z mano pri zbiranju znamk za misijone. V tekočem letu mi je uspelo nabrati z Vašo pomočjo čez 21 kg raznovrstnih sčičenih znamk. Akcija se uspešno nadaljuje, zato se še enkrat priporočam vsem, ki se zanimajo za pomoč našim skrbnim misijonarjem. Ob tej priliki želim vsem blagoslovljen božič in srečno novo leto 1996!

SAKSIDA FRANC
Ul. Biasoletto 125
34142 TRST-TRIESTE - ITALIJA

Pismo koprskemu županu

Kaj pravzaprav hočejo Slovenci?!



Koprski župan Aurelio Juri

Je bil naslov prve slovenske TV oddaje niza (vodi ga Ivan Peterlin), ki so se je udeležili nekateri predstavniki našega javnega zamejskega življenja, ljudje torej, ki po svoje krojijo naše usode, včasih hudo poenostavljeno, prizadeto, tudi samozavestno, bolj ali manj odkrito....; ne bom jih poimensko našteval. So pa to izhodišča, sprejemljiva za vse tiste, ki poznajo našo stvarnost, tudi če so za koga malce moteče. Vsak izmed povabljenih pa je le nekoliko razkril svoje interesno obzorje in pa delček svoje duševnosti, ki se je izoblikovala na različnih ravneh.

Trdim, da je bilo vse, kar je bilo iznešeno, prikazano sprejemljivo in je kar klicalo k razpravi in nujnemu dialogu. Če bo zmagal razum, bo do dialoga »moralo« priti. Škoda le, da je razglašena olikanih tonov naša zatočišče prav v nastopu psihologa, ki je enega izmed udeležencev tituliral s paranoikom... Vendar spada tudi to — končno — v naš miselni svet, v naš svet, v svet našega dosega, v svet normalnih kategorij ljudi, ki mozaično sestavljajo hipotetično normalnost vsakega naroda in vsake skupnosti, torej tudi naše; je to seme demokracije, ki bo moralo slej ko prej vzkliti, sicer nam »Bog pomagaj — če bomo tega sploh vredni«, kot modruje Levstikov Juntez.

Povabljen pa je bil v to TV-druščino tudi koprski župan Aurelio Juri, Italijan po poreku, viden predstavnik tamkajšnje italijanske manjšine. Lep primer pozornosti, saj smo vendar oboji manjšinci, nad nami je grožnja utapljanja v večinskem narodu, tuj, nasršen nacionalizem, ki komaj čaka na priložnost, da bi izvotlil in pregazil našo istovetnost. Vendar.... naj gospod Juri svoje izkušnje, ko gre za naše zadeve, izkoristi v prid udov svoje manjšine. Naj svojim ljudem ponuja sugestije, ki dajejo prednost levemu prostoru, češ da je le levica naša rešitev!

Naj nam gospod Juri razloži, če je bila res levica žarka rešitev za njegove sonarodnjake v Istri! Zakaj potem takem toliko istrskih ezulov? Naj go-

spod Juri ne pozabi, da smo mi »moralo« istrske begunce prezirati in sovražiti. Njihove stiske so nam bile tuje, pa če je šlo za italijanske ali slovenske begunce — seveda, če pa so bili vsivprek sovražniki ljudstva. Saj to sploh ljudje niso bili! Kdo pa nas je vodil v slepo ulico sovražstva? Levica. Levica je tudi nas, s floskulo internacionalizma raznarodovala. Toda jaz je ne sovražim, nasprotno, bila je potrebna, da je še bolj utrdila mojo demokratično zavest in da danes, sicer malo pozno, zna tudi sama tako razmišljati; je pač ena izmed naših komponent, zaseda pozicije in strelja iz opozicije: to pa nima z narodnim čutenjem nič opraviti. Petinštirideset let so namreč drugi politični sestavi (katolištvo, Demokracija, Ssk, liberalci in krščanski socialci) po evropskih normah ohranili med nami zavest o nepreklicni pripadnosti slovenstvu. To je bila namreč duša kritike nasproti »fratelanci«!

Dragi gospod Juri, imejte svojo izvoljeno levico, pripravite ji volilni golaž na svoji zemlji, prav pravim — na Vaši zemlji, na Vaših tleh; ne bojte se, Vas osebno bodo volili tudi desničarji iz Slovenske Istre. Čestitam Vam za to enotnost. Iz nas se pa ne norčujte: kakršni smo, smo vsi naši! Samo normalni moramo postati, tako z desne kot z leve! Spoštovani koprski župan, res ohranite svoje izkušnje le zase. Pred desetimi leti si niste upali opozicijsko niti pisniti — to Vam je onemogočila samo in zgolj levica. Demokracija pa je nekaj drugega. Tudi slovenska labilna demokracija Vam daje svobodo, ki je v Vašem slučaju že neokusna. Pa brez zamere, gospod Juri!

Aleksij Pregarc

NOVICE

V župnijski dvorani v Nabrežini je v sredo, 29. novembra, predaval dekan iz Kobarida Franc Rupnik. Predmet njegovih izvajanj je bil boj slovenskih duhovnikov v Benečiji za materni jezik in torej za spoštovanje narodne identitete tamkajšnjega ljudstva. Predavatelj je odličen poznavalec razmer v Benečiji, kar je prišlo lepo do izraza med njegovimi izvajanji.

Zunanji ministri Evropske zveze se v Madridu niso dotaknili problema podpisa listine o pridruženem članstvu Slovenije. To je zgovoren dokaz, da petnajsterica podpira italijansko stališče, po katerem Slovenija ne sme postati pridružena članica Evropske zveze, če prej ne prilagodi svoje zakonodaje o lastništvu nepremičnin evropski. Dejansko gre za prizadevanja italijanskih nacionalističnih krogov, da bi nekdanju optanti spet postali lastniki nepremičnin, ki so jih bili pustili v Istri pred več kot 40 leti.

Predstavitev knjige Nove Revije

Slovenska kronika XX. stoletja (1900-1941)

V četrtek, 30. novembra, so na tržaškem stadionu 1. maj predstavili prvi del Slovenske kronike XX. stoletja, ki sega v obdobje od začetka stoletja do začetka vojne na slovenskih tleh leta 1941 (drugi del, ki bo v prodaji na začetku prihodnjega leta, bo zaobjemal obdobje 1941-1995, se prvi do naših dni).

Slovenska kronika XX. stoletja 1900-1941 je gigantsko delo 28 avtorjev; med njimi so tudi nekateri zamejci, kot dr. Jože Pirjevec in dr. Milica Kacin-Wohinc. V 457 straneh dolgi knjigi, ki je po obliki podobna ilustrirani enciklopediji, saj jo krasi nad dvatisoč fotografij, dokumentov, razglednic in drugih barvnih ilustracij, ima zamejstvo pomembno mesto. Dogodki, ki so zaznamovali slovensko zgodovino iztekajočega se stoletja, so se namreč odvijali tudi v Trstu, Gorici in Benečiji in najdejo v tej publikaciji mesto, ki jim pripada. Gre torej za delo, ki se ne ukvarja zgolj z osrednjim slovenskim prostorom, kot smo bili doslej vajeni, temveč obravnava tudi zamejske Slovence in izseljence, še zlasti ameriške Slovence.

O zgodah in nezdodah, padcih in vzponih, velikih in malih dogodkih Slovencev v XX. stoletju sta spregovorila dramski igralec Roman Končar, ki je v srednjeveškem kostimu tudi povezoval večer, ter zgodovinar dr. Marjan Drnovšek, urednik knjige. Srečanje z njima sta s svojo živo besedo dopolnila gosta večera, dr. Branko Agneletto in Miroslav Košuta, za glasbene intermezze pa sta poskrbela mojstra Marko Feri (kitara) in Corrado Rojac (harmonika).

Urednik Drnovšek je najprej dejal, da je knjiga, ki jo je izdala Nova Revija ob denarni podpori ministrstva za kulturo ter za znanost in tehnologijo Republike Slovenije, nekaj pogled nazaj pred koncem stoletja, pogled na življenje naših prednikov. V njej so poljudno pisane zgodbe pol-pretekle zgodovine Slovencev.

Igralec Roman Končar je nato prebral odlomek o Rudolfu Cvetku, prvem slovenskem nosilcu olimpijske kolajne, ki jo je z avstrijsko reprezentanco osvojil leta 1912. To so bila leta prvih nemirov na Balkanu, je nadaljeval Drnovšek, ki so se dve leti kasneje izrodili v prvo svetovno vojno, s Slovenci na strani Avstro-Ogrske. To je bila totalna vojna. Njen konec je popolnoma presenetil Slovence, ki so bili na ta dogodek nepripravljeni. Ostali so namreč brez države: Trst je prešel pod Italijo, v kateri je ostalo kakih 500.000 Slovencev in Hrvatov. Te je kmalu začel preganjati fašizem, ki je pokazal svoje pravo lice že leta 1920 s požigom Narodnega doma. Z uničenjem te tržaške palače, ki jo je z velikim trudom in stroški zgradilo društvo Edinost, so bile uničene tudi najvažnejše kulturne in druge ustanove tržaških Slovencev.

Prvič med nami



nova REVJA

Odlomek iz Pirjeveve razprave o italijančenju Slovencev v tistih časih, je prebral Roman Končar.

Obe veliki ideologiji tega stoletja, komunizem in fašizem, sta hudo prizadeli Slovence in jih razdelili v tri države, končno pa smo Slovenci vendarle dočakali svojo državo.

Problem medvojnega izseljenstva je uvedel Končar z odlomkom Kocbekove disertacije iz leta 1938. Slovenci so bili namreč najbolj razkosani prav v medvojnem obdobju, ko so se mnogi odločili za beg v Argentino ali v jugoslovansko Slovenijo. S koroškim plebiscitom so leta 1920 koroški Slovenci prešli pod Avstrijo, rapalska pogodba pa je Italiji podarila Primorsko. To je bila tragika razlivanja slovenske državne krvi v tridesetih letih.

Na začetku stoletja so izumili elektriko, ki je še kako pogojevala potek celega stoletja. S tem v zvezi so poslali v eter posnetek ene prvih slovenskih radijskih oddaj z glasbeno podlago pred kratkim preminulega skladatelja Emila Adamiča. Teklo je leto 1928, besede pa sta poslala v eter Fran Seleški Finžgar in Oton Župančič, ki sta prispevala k izobraževalni vlogi slovenskega radia.

Uvod v drugo svetovno vojno je bil odlomek iz knjige »Edvard Kocbek — pričevalec našega časa«, v kateri so leta 1975 izšla razmišljanja Borisa Pahorja in Alojza Rebule in ki je v tistem času dvignila toliko prahu. V njej so opisana predvsem razhajanja med Slovenci, ki so žal prisotna še danes. Izkazalo se je, da so bili komunisti najbolj pripravljeni na začetek vojne, kar je z njihovo zmago nato usodno vplivalo na življenje na slovenskem. O vojnem obdobju je spregovoril prvi gost večera, dr. Branko Agneletto.

Nadaljeval je dr. Drnovšek z opisom prve stavke rudarjev v socialistični Jugoslaviji, leta 1948 v Trbovljah. Šestdeseta in sedemdeseta leta je v takratni državi označevala vedno večja odprtost proti Zahodu, leta 68 pa so tudi na Slovenskem nastopili študentski nemiri. V teh letih se je večal vpliv radia, televizije in kina. Sedem-

deseta leta je Drnovšek označil kot svinčena, kar je podprl s trditvijo ene takratnih vodilnih osebnosti v Jugoslaviji, Staneta Dolanca, ki je med drugim dejal, da bodo komunisti za vselej vodilni razred v Jugoslaviji. Osemdeseta leta so na Slovenskem predstavljala velike spremembe. Leta 82 je izšla prva številka Nove Revije, leta 88 je bil na vrsti proces proti četverici (Janša, Borštner, Tasič, Zavrl), leta 89 je nastala široka kolacija Demosa, ki je zmagala na prvih demokratičnih volitvah leta 90, nakar je v božičnem času istega leta prišlo do plebiscita, na katerem se je slovenski narod odločil za odcepitev od Jugoslavije. Sledila je vojna za neodvisnost leta 91, 25. junija pa dokončna osamosvojitve Republike Slovenije.

Povratak v čas ob koncu druge svetovne vojne je pomenil opis spomenice, ki jo je leta 2.12.1945 Oton Župančič poslal Tržaškemu gledališču. To je bil uvod k posegu ravnateljca SSG Miroslava Košute ob 50-letnici tržaškega teatra.

Na koncu je urednik Slovenske kronike XX. stoletja spomnil, da sta knjigi nastali pod pokroviteljstvom slovenskega Mobitela, v dokaz učinkovitosti brezžičnega telefona, pa se je Košuta pred zbrano publiko po ozvočenem telefonu pogovarjal z Rudijem Šeligom, ki mu je ob čestitkah zastavil tudi nekaj vprašanj v zvezi z gledališčem. Za zaključek večera pa je poskrbel ognjeviti harmonikar Corrado Rojac.

Erik Dolhar

Še o načrtu SNAM

Na tržaškem županstvu so v začetku tedna razpravljali o načrtu družbe za energijo SNAM, ki naj bi v Tržiču zgradila ogromen plinski terminal. Najprej je potekalo srečanje med županom Persijem, odborniki in skupino izvedencev, nato pa so razpravi prisluhnili tudi občinski svetovalci, gospodarski operaterji in člani konzulte za okolje. Načrtu predvsem odločno nasprotujejo naravovarstveniki, ki so že pred časom prebivalstvo tržaške, predvsem pa bližnje devinsko-nabrežinske občine, opozorili na nevarnosti. Načrtovani objekt bi kvarno vplival na okolje, poleg tega pa bi stal preblizu Ribiškega naselja, ki je v značni črti oddaljen le kak kilometer. Če bi pri plinovodu prišlo do okvar, opozarjajo naravovarstveniki, bi lahko povzročile tudi zelo hude posledice za ljudi.

V načrtu družbe SNAM je med drugim postavitve štirih zbiralnikov, visokih 45 metrov. V Tržič bi prevažali plin, pretežno iz Nigerije, v tekočem stanju, tam pa bi ga ponovno uplinjevali in pošiljali dalje.

Poleg ekoloških vprašanj so na županstvu vzeli v pretres tudi gospodarski aspekt. Nevarnost obstaja namreč, da bi plinski terminal hudo oškodoval tudi turistično dejavnost na tem področju.

V kratkem bo izdelan dokončen načrt družbe SNAM, ki ga bodo pregledali pristojni, tržaški župan pa bo nato razpisal referendum in tako omogočil prebivalcem, da odločajo o uporabi svojega teritorija.

Zlati sv. Just

Letošnji nagrajenec časnikar C. Erbsen



Claudio Erbsen

V ponedeljek, 5. t.m., so tržaški kronisti v sejni dvorani tržaškega občinskega sveta podelili letošnji zlati kipec sv. Justa podpredsedniku in direktorju svetovnega servisa največje tiskovne agencije na svetu, Associated

Press, Claudiu Erbsenu. Nagrado že 28 let podeljujejo Tržačanom, ki so se uveljavili v svetu, med nagrajenci pa je doslej le en Slovenec, slikar Lojze Spacal.

Na svečanosti so spregovorili tržaški župan Illy, podpredsednik deželne odbora Degano, častni konzul ZDA v Trstu Bearz, predsednik deželne sindikata časnikarjev Gon in predsednik tržaških kronistov Cesare, ki je izročil kipec Erbsenu.

Claudio Erbsen je »newyorški Tržačan«, ki se je rodil v Trstu pred 58 leti očetu Poljaku in čistokroni Tržačanki. Ko je bil star komaj eno leto, se je moral odseliti v Tel Aviv zaradi rasnih fašističnih zakonov. Šolal se je tako v katoliških kot v judovskih šolah, diplomsko nalogo pa je pisal na temo: Ekonomski razvoj Trsta med leti 1859-1959. Delo je ob tej priložnosti podaril tržaški občini. Trenutno živi v New Yorku, kamor je došel, ko je bil star 13 let.

Knjižna zbirka GMD je spet med nami

Razstavnici prostor nad Katoliško knjigarno v Gorici je bil v petek, 1. t.m., skorajda premajhen za vse, ki so prišli na predstavitev letošnje zbirke Goriške Mohorjeve družbe. Ob Koledarju za prestopno leto 1996 so izšle še tri knjige, in sicer prevod dnevnika italijanskega vojaškega kurata Pietra Brignolija »Maša za moje ustreljene«, zbirka kratke proze Andreja Arka »Odkletev«, v zbirki »Naše korenine« pa so izšla še pisma iz zapora prof. Josipa Kosovela z naslovom »Vaš Pepi in papači«.

Goriška Mohorjeva družba je torej tudi z zbirko za leto 1996 potrdila, da skuša s svojimi izdajami ohranjati zgodovinski spomin in utrjevati vrednote, kot so krščanstvo, slovenstvo in demokracija.

Koledar 1996 je uredil dr. Jože Markuža, platnice in koledarski del je s kraškimi motivi opremil Stojan Zafred iz Divače, član mednarodnega združenja slikarjev, ki ustvarjajo z usti ali nogami. Koledarskemu delu sledi tradicionalni zbornik, ki je neprecenljiv dokument o življenju krajevne in vesoljne Cerkve in delovanju organizacij, ustanov in društev, tako da z leti postane velika dragocnost. Ob tem moramo naštet še zgodovinske članke, ki osvetljujejo razne obletnice, pretresljivo pričevanje o povojnem umoru dveh slivenskih deklet, nadalje spominske zapise o osebnostih, ki so umrle v zadnjem letu in še članke etnografske, zdravstvene, gospodarske in socialne vsebine. V duhu najboljših mohorjanske tradicije Koledar tudi ponuja nekaj literarnega branja, in sicer pesmi ter dva prozna teksta. Če navedemo, da je pri zborniku sodelovalo približno 50 avtorjev in da je objavljenih več kot 80 fotografij, že to priča, da ponuja Koledar 1996 zanimivo branje.

Dnevnik italijanskega vojaškega kaplana Pietra Brignolija z naslovom **Maša za moje ustreljene** je v italijanščini izšla leta 1973 pri Longanesiju in pomeni pretresljivo pričevanje človeka, ki je osebno doživel strahote italijanske zasedbe Slovenije in še zlasti veliko ofenzivo, ki so jo Italijani izvedli v poletnih mesecih na No-

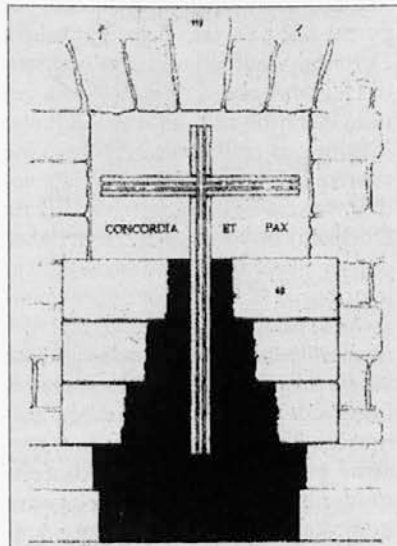
transkem, Dolenjskem in Hrvaškem. Še zlasti prvo poglavje z naslovom »Zvezčič za ustreljene« in zadnje »Korespondenca v zvezi z iskanjem groba ustreljenega« neposredno govorita o medvojni tragiki na Slovenskem. V drugem poglavju, z naslovom »Ogenj in žveplo z neba«, pa opisuje nič manj pretresljive poletne dneve leta 1943, ko je bil bombardiran Rim in je septembra padla Musolinijeva Italija. Brignolijevo pisanje pa ni zgolj nizanje dogodkov, ampak kaže na občutljivost duhovnika, ki obsoja nasilje in skuša ohraniti in reševati vrednote duha. Dnevnik je prevedla Nedeljka Pirjevec, uvodno študijo pa je napisal zgodovinar dr. Bojan Godeša. Oba sta ob predstavitvi tudi izrazila svoje mnenje o knjigi in samem piscu. To knjigo je opremil Franko Žerjal.

V mohorjanski tradiciji je, da je v zbirki tudi izrazito literarno delo. Letos je to zbirka dvanajstih kratkih zgodb, ki jih je napisal Andrej Arko in jim dal naslov **Odkletev**. Knjigo je opremil in ilustriral Edi Žerjal. Arko, ki je sicer po rodu Štajerc, živi in dela pa v Ljubljani, je močno navezan na Kras, kjer rad preživlja svoj prosti čas. V našem zamejskem prostoru je Arko že poznan avtor novel, saj je bil že nekajkrat nagrajen na natečaju tržaške revije Mladika. Bralca bo teh dvanajst življenjskih usod gotovo prevzelo. Pisane so napeto v lepem modernem slogu in jeziku.

In še knjiga iz zbirke Naše korenine. **Vaš Pepi in papači**, je torej naslov knjigi, v kateri je Lida Turk zbrala približno eno tretjino pisem, ki jih je prof. Josip Kosovel pisal družini iz tržaškega zapora, kamor so ga zaprli junija 1940 in nato iz Fossana, od januarja 1942 do 1944. Izhodišče za to knjigo je bil niz oddaj po radiu Trst A. Lida Turk je namreč spomladi 1993 po radiu predstavila izbor pisem zapornika Josipa Kosovela. Turkova je zdaj ta pisma pripravila tudi za knjižno izdajo in jim napisala daljši zgodovinski uvod o avtorju in vlogi, ki jo je imel pod fašizmom v Trstu. Pisma, ki so bila skoraj vsa napisana v italijanščini, je prevedla prof. Marija Cenda. V knjigi so objavljeni tudi številni originali in bogato fotografsko gradivo. Za opremo je poskrbel Pavel Medvešček, ki od začetka skrbi za »obleko« te zbirke.

Za konec naj navedemo besede, ki jih je ob pozdravu izrekel podpredsednik Mohorjeve družbe iz Celja, g. Svetko Gregorič. Ugotavljal je, da je razveseljivo, da se je toliko ljudi udeležilo predstavitve zbirke in da sta navezanost na slovensko besedo in knjigo, kot se je pokazala na predstavitvi redne zbirke, jamstvo, da bo slovenstvo na Goriškem, Tržaškem in v Benečiji še obstalo. Trditev je gotovo pravilna, še zlasti, ker je bilo med udeleženci večera tudi veliko mladih.

Spravna slovesnost na Sveti gori



Načrt spominskega znamenja na Sveti gori

Na pobudo dekanije Gorica in Goriškega pastoralnega področja (s sedežem v Novi Gorici) je bila v soboto, 2. decembra, na Sveti gori pomenljiva pravna slovesnost. Blagoslovljeno je bilo znamenje v spomin na deportirance iz Gorice maja 1945, ki so večinoma našli konec v kraških breznih Trnovskega gozda in okolice Grgarja, pa tudi ponekod drugod. Šlo je za nekaj sto oseb, večinoma italijanske narodnosti, med njimi pa so bili tudi nekateri Slovenci.

Zlasti med sorodniki žrtev je že dolgo tlela želja, da bi jim postavili vidnejše spominsko znamenje. Novogoriška občina je lansko leto poskrbela za postavitve križev ob breznih. Urejeni so tudi dostopi, letos pa je prišlo do zaznamovanja spomina teh žrtev na Sveti gori. Slovesnost se je pričela z mašo, ki sta jo v kapeli Marijinega prikazanja za glavnim oltarjem bazilike ob somaševanju številnih duhovnikov z obeh stra-

ni meje darovala goriški nadškof p. Antonio Vitale Bommarco in koprski škof msgr. Metod Pirih. Stalni mašni delni so bili odpeti ali recitirani v latinščini, vmes pa se je s pesmimi, berili in evangelijem ter prošnjami izmenjavala slovenska in italijanska beseda. Po evangeliju sta spregovorila oba škofa, njune misli pa so se dopolnjevale v smislu napisa, vklesanega na spomeniku, tj. sloga in mir. Vsa slovesnost je potekala v skladu s tradicijo duhovne enotnosti nekdanje oglejske Cerkve in v duhu romanj na Sveti gori, ko je že v preteklosti bilo značilno strpno spoštovanje različnih kultur in jezikov, to pa velja tudi za današnji čas. Tako smo razumeli tudi govora obeh škofov, ki sta izzvenela v poudarku, da preteklosti, četudi včasih boleče, ni mogoče pozabiti, predvsem pa je treba misliti na prihodnost.

Natanko opoldne se je ob udarcih velikega svetogorskega zvona po končanem mašnem bogoslužju zvrstila procesija udeležencev slovesnosti iz bazilike ven na prosto, kjer je ob njeni severni steni postavljeno spominsko znamenje. Izdelano je po načrtu arhitekta Lina Visintina, sestavljeno pa je iz križa kot osrednjega lika, ki je zasajen v poglobljajoče se brezno, prikazano v profilu. Znamenje je opremljeno s preprostim, a pomenljivim napisom: »Concordia et pax. 1945-1995«.

Obred se je zaključil z blagoslovom znamenja, sledili sta sklepna pesem in zahvalna beseda. Slovesnosti sta se poleg duhovščine udeležila tudi oba župana sosednjih mest, Črtomir Špacapan iz Nove Gorice in Gaetano Valenti iz Gorice, prisoten pa je bil tudi goriški senator Darko Bratina.

M.V.

Antonio Scarano

Moj goriški sen (Il mio sogno goriziano)

Vedno bolj se je razširila navada, da nekdanji politiki pišejo spomine ali vsekakor knjige o svojem delu. To v velikem svetu kot tudi v našem okviru. Tako smo lahko v zadnjem času zabeležili dve knjigi bivšega goriškega župana dr. Antonia Scarana. Zadnja in morda najbolj odmevna knjiga nosi naslov »Moj goriški sen — (Il mio sogno goriziano) in je izšla pred niti letom dni. Delo je v Gorici sami doživelo svojo predstavitev, pa tudi odmev med bralci, saj prinaša vrsto zanimivih, originalnih političnih in up-

ravnih dogodkov oziroma spominov nekdanjega župana.

V svoji knjigi (Ed. Della Laguna, 178 strani) se avtor zaustavlja ob celi vrsti problemov in osebnih spominov. Tako gre od svoje kandidature za župana leta 1970, (ki so mu ponudili takratni goriški vodilni predstavniki Krščanske demokracije), mimo nekaterih lokalnih občinskih vprašanj do odnosov s takratno deželno upravo, še posebej s predsednikom Biasuttijem, do odnosov z goriškimi nad-

Andrej Bratuž

V petek, 8. decembra bo ob 20.30 v devinski cerkvi
ZBOROVSKI KONCERT

nastopajo

ZBOR »RENATO PORTELLI«

iz Mariana del Friuli

vodi: Fabio Pettarin,

organist: Patrick Magnarin

DEKLIŠKI ZBOR DEVIN

vodi: Herman Antonič

ZBOR »R. M. RILKE«

vodi: Barbara Corbato,

organist: Antonio Bruccheri

Izšla je 9. številka Mladike

V Trstu je prejšnji teden izšla nova, 9. številka revije Mladika, ki tudi tokrat ponuja bralcu pestro in bogato vsebino z več zanimivimi prispevki. Uvodnik z naslovom »Pravila igre ali kaj?« analizira stanje v svetu po padcu Berlinskega zidu, ki je povzročil tudi padec določenih pravil igre. Zato so potrebna nova. Pisec uvodnika se kaj kmalu loti v tej luči slovensko-italijanskih odnosov ter odnosov med različnimi komponentami znotraj slovenske manjšine v Italiji. Pri tem piše, da »je treba vzpostaviti nova pravila, ki bodo izražala pravičen odnos matične države (pa naj bo rdeča ali bela) do obeh strani. Begati slovensko manjšino z napadi na nasprotno stran z načelnimi zahtevami po ovekovečenih privilegijih pa je nesmiselno in je obsojeno na propad. Če to načelo morda ne bo obveljalo danes, bo jutri gotovo.« Zraven uvodnika je v okviru objavljen odgovor na kritike in napade, ki prihajajo zadnje čase na račun katoliškega dela naše manjšine. Med drugim je pisano, da imamo slovenski kristjani »o naši prihodnosti svojo vizijo. Ta vizija ima v svojem temelju ohranjanje slovenstva v zamejstvu, z bankami ali brez njih. Zvestoba do slovenstva za nas ni šla skozi želodec.« Slovenski katoličani so za strpnost in sodelovanje z vsemi ljudmi dobre volje, to pa ne pomeni, da so »pripravljeni igrati komurkoli kako podrejeno vlogo.«

Sledi novela Janeza Švajncerja »Obisk«, nato pa ponoven prispevek o usodi pomorskih padalcev, ki so večinoma izginili v Sloveniji med 2. svetovno vojno in po njej. Prispevek, ki ga je pripravil Ivo Jevnikar, obsega predvsem poročilo odgovornega za Varnostno obveščevalno službo (VOS-partizansko tajno službo) na Primorskem Mira Perca-Maksa o usodi padalca Bojana Kolerja, ki so ga ubili četniki leta 1943, ker je hotel k partizanom.

Leda Dobrinja je prispevala pogled istrskega človeka na Trst z besedilom, ki mu je naslov »Videti Trst«. Mladika objavlja v tej številki tudi več pesmi Mihaele Jarc Zajc, Tomislava Dorotiča, Vladimirja Kosa in Aleksandra Furlana, objavljenih pa je tudi več ocen literarnih in zgodovinskih knjig. Prisotne so tudi običajne Mladikine rubrike (Mogoče vas bo zanimalo vedeti, da..., Pod črto, Antena, Čuk na Obelisku) in pa molitev za papežev obisk v Sloveniji prihodnje leto, ki jo je pripravil Slovenski liturgični svet.

Tudi tokrat je z Mladiko izšla njena mladinska priloga Rast oz. njena 99. številka. Veliko prostora je posvečenega dejavnosti Slovenskega kulturnega kluba, najdemo pa tudi literarne prispevke, poročila s koncertnega, filmskega in gledališkega odra in grafološki kotichek. Omembe vreden je uvodnik Neve Zaghet z naslovom »Zahvala«. V njem avtorica odločno odgovarja polemичnemu pisanju koprškega katoliškega glasila Sončna pesem o zamejskih Slovenih. Omenimo naj tudi rubriko Pika na i, ki vsebuje komentar o pravkar zaključeni zasedbi šol.

Ivan Žerjal

V Trstu je zasedala delovna skupina Srednjeevropske pobude in razpravljala o obnovi Bosne in dela Hrvaške, kjer so štiri leta divjali boji. Vse kaže, da bo Trst postal sedež stalnega tajništva Srednjeevropske pobude in bo v njegovem okviru delovala posebna skupina z nalogo, da načrtuje oz. spremlja obnovitvena dela. Gre za organizacijo, v kateri so predstavniki Poljske, Češke, Slovaške, Madžarske, Avstrije, Hrvaške, Makedonije in Slovenije. Na zasedanju v Trstu so poleg predstavnikov omenjenih držav sodelovali predsednik deželne vlade Cecotti, odbornica Guerra, tržaški župan Illy in predsednik trgovinske zbornice Donaggio.

Stanko Premrl - rojak, duhovnik, glasbenik

Tako se je poimenoval simpozij, ki ga je v spomin na velikega skladatelja organiziral »odbor za počastitev 30. obletnice smrti glasbenika msgr. Stanka Premrla«. Simpozij je potekal v Podnanosu (nekdanj Sventvidu, kjer se je leta 1880 rodil msgr. Premrl), podprli pa so ga številni posamezniki in organizacije, med katerimi naj omenim Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, Občino Vipava in Krajevno skupnost Podnanos. Resnici na ljubo je treba povedati, da je bil simpozij le del prireditve, saj je predavanjem sledila predstavitev zbirke Premrlovih posvetnih skladb, zvečer pa je bil v župnijski cerkvi še koncert Premrlovih sakralnih skladb, ki ga je izvajal Slovenski komorni zbor Ljubljana pod vodstvom Mirka Cudermana.

Še najbolj zanimiv in tudi polivalenten je bil prav simpozij, ki je bil v bistvu razdeljen na tri tematske sklope, biografsko-zgodovinskega, literarno-zgodovinskega in muzikološkega. V vsakem delu so nastopili po trije predavatelji, večinoma lokalni ali celo vaški intelektualci, ki so orisali Premrlovo življenjsko pot, njegovo navezanost na rojstni kraj, zgodovinski časovni razpon njegovega delovanja in ustvarjanja, zunanje vplive (glasbene in politične), ki jih je bil deležen, nastanek slovenske državne himne. To so bile osrednje tematike prvega dela, v katerem je izstopal zgodovinar prof. Jurij Rosa, ki je podal zgodovinski okvir Premrlovega ustvarjalnega opusa, posebno pozornost pa je namenil težavam ob poimenoivanju vaškega pevskega zbora po slovitim glasbeniku v času, ki je bil nenaklonjen tovrstnim izborom imen s cerkvenega področja. Omenil je tudi nelahko pot, ki jo je morala prehoditi Prešeren-Premrlova Zdravljica, preden je bila razglašena za narodno himno, pozabil pa je povedati, da se

je po izbiri Prešernove Zdravljice kot besedila na narodno himno bil hud boj med posameznimi uglasbitvami, med katerimi je bila Premrlovi najhujša tekmi Vrabčeva uglasbitve.

Zanimiv je bil tudi poseg prof. Iva Jelerčiča, ki je nanizal nekaj osebnih vtisov in spominov na glasbenika, čigar priložnostni obisk v rojstnem kraju je bil vsakokrat velika čast in nevsakdanji dogodek za farane, posebno pa za cerkvene pevce. Nakazal je tudi vsestransko sodelovanje in osebno angažiranje msgr. Premrla na glasbenem in predvsem pedagoškem področju. Manj poznano osebno-izpovedno liriko je predstavila slavistka prof. Bojana Pižent Kompara, ki je poskušala interpretirati nekaj Premrlovih lirik. Avtorjev sicer omejeni pesniški opus je razdelila na več tematskih sklopov, med katerimi izstopa domovinska in poetološka motivika. Kljub temu, da je bil msgr. Premrl sodobnik moderne in da je izrazilo subjektivno liriko Murna in Ketteja dobro poznal, pa se v svojih verzih ni spuščal toliko v nizanje čutnih vtisov ali v analize osebnih čustvenih stanj: kot duhovnik je dajal prednost pozitivnim aspektom življenja, poudarjal je pomen vrednot, človeka je predstavljal kot homogeno in narodno čutečo osebnost.

Literarno-zgodovinski del simpozija je sklenila prof. Irena Marušič, ki je analizirala pesniška besedila v Premrlovih posvetnih skladbah. Literarno-zgodovinski obseg besednih umetnikov, katerih pesniška dela je Premrl izbiral za uglasbitve, ni ravno majhen, čeprav tematsko zaokrožen. Tako je najraje segal po besedilih Jenka, Stritarja, Kunčiča, Medveda, Sardenka, Gregorčiča, Župančiča, Bora, Ketteja, Vipotnika in drugih.

V tretjem in sklepnem delu simpozija so prišli na račun predvsem

Adrijan Pahor



Joško Šavli

Zakaj zgodovina?

Pripomnim naj, da si v drugih deželah, kjer so obstajale podobne razmere, iz takega »nemštva« sploh ne delajo zgodovinskih problemov. Na Češkem so vsi zahodni predeli dežele govorili nemško, prav tako tudi dežela Šlezija, ki je do Marije Terezije spadala pod češko krono. Toda Čehi nikakor ne prikazujejo svoje zgodovine v tem smislu, kot da bi večino njihovega ozemlja zasedali »Nemci«. To so bili nemško govoreči Čehi, iz katerih je šele nemško-nacionalna in zatem hitlerjevska agitacija naredila Sudetske Nemce.

Nemštvo ne na Češkem ne pri Slovencih nikakor ni imelo neke nacionalne vloge, neke politične nadvlade, kakor si jo je prevzelo v preteklem stoletju. Predstavljalo je neko kulturno jezikovno vlo-

go, kot jo je sprva imela izključno latinščina. Nekaj takega, kot jo ima danes za Irce, Amerikance in druge angleščina. Tudi v nemških spisih, kakor v latinskih še pred njimi, odkrijemo lahko slovenska dela. Presenetljivo je, da npr. Poljaki, ki so sprva pisali latinsko, štejejo vse do 16. stol., da je obstajala poljska književnost v latinščini. Kako to, da nam naše ustanove vse do danes niso predstavile tudi slovenske literature v latinščini in v nemščini? Človek se vpraša, do kdaj bo še trajalo takšno siromašenje predstav o slovenski kulturni ustvarjalnosti v zgodovini?

Iz pravilnega pogleda na zgodovino izhaja, da začetnik slovenskega naroda nikakor ni bil Primož Trubar, ki je sicer ustvaril temelje za sodobno slo-

(4)

vensko književnost, ne pa narodnih struktur, kakor nam večinoma še danes ponavljajo. Slovenska državniška struktura, ki ni izhajala iz jezika, temveč iz zgodovinskega prava Karantanije, je starejša in ni bila nikoli prekinjena. Slovenski ljudje so nekdanjo Avstrijo umevali kot svojo državo, ne pa kot tujo nemško zasedbo. In cesarja so res imeli za »našega«. Ob koncu prve svetovne vojne so se morali v resnici ločiti od svoje, še iz karantanskih časov podedovane države, ki jo je preplavilo nemštvo, ne pa da so se reševali izpod tisočletnega nemškega jarma, kakor jim je vse do danes vcepljala jugoslovenska propaganda.

Nemškonacionalni pritisk in panslovenska romantika v 19. stol. sta vsa karantanska izročila postopno zatrla. Slovenci naj bi se vključili bodisi v veliko nemštvo, ki naj bi nas, ker je višje, kulturno dvignilo, ali pa v bratsko slovanstvo oz. jugoslovanstvo, da bi postali velik in mogočen narod. Zakaj?

Državnotvornosti naj Slovenci nikoli ne bi poznali in zanjo sploh ne imeli občutka in smisla. Ta-

Moj goriški sen

◀ IIII 5

škofi, še zlasti ob prihodu sedanjega nadpastirja p. Bommarca. Razpravlja nadalje o odnosih znotraj katoliškega demokratskega tabora, pa še o Slovencih itd. Antonio Scarano zaključuje svojo knjigo s portreti pomembnih osebnosti, s katerimi se je v času svojega županovanja srečal. Tako omenja med drugim predsednika republike Pertinija in Cossigo, predstavnika ZDA, veleposlanika Raaba in Rockefellerja, kneza Alfonza Burbonskega, predsednika vlade Giovannija Spadolinija, goriškega nobelovca Carla Rubbio (ki je v tem času postal tudi častni občan mesta), pesnika Biagia Marina in druge.

Nas zanimajo predvsem tisti deli Scaranove knjige, ki zadevajo Slovence. Temu vprašanju posveča avtor celo poglavje z naslovom »Slovenci, naši sosede«, v katerem opisuje svoj odnos do goriških Slovencev, pa tudi odnose z upravnimi predstavniki Nove Gorice. Treba je še podčrtati dejstvo, da je nekdanji goriški župan, mož s sicer močno italijansko zavestjo, tudi imel zelo pozitiven odnos do slovenske manjšine. To je večkrat pokazal v odnosih z ljudmi in dogajanju manjšine. In to tudi prihaja na dan v njegovi knjigi. Jasno je, da se z vsemi stališči o tem vprašanju ne moremo strinjati, toda splošen Scaranov odnos do naših vprašanj je bil vedno konstruktiven.

V začetku tega poglavja avtor razmišlja o splošnih odnosih s slovenskim svetom, pa še o nastopu Italije po prvi svetovni vojni in še potem. Tu je zgovorno zapisal: »Da je prišlo do preprečitve uporabe najdražje dobrine, ki jo ima človek, to je materinega jezika tudi v odnosu do Boga, je zločin, za katerega še danes plačujemo«.

Nato se Scarano dotika vprašanja kulture, ki nas v splošnih vrednotah vsekako in zgodovinsko družji in povezuje.

Med drugim še v italijanskem prevodu citira skoraj v celoti sonet goriške pesnice Ljubke Šorli Vstajenje, kjer velikonočno jutro na Kostanjevici zvon oznanja bratstvo: »Meje ni... Luč božjega vstajenja/čez in čez ko mavrica se vzpenja/. Sprejmi jo, Resnico, človek-brat!« In pri tem bivši župan še dodaja, da ta mavrica zaobjema tudi naš goriški grad. Na ta način je dr. Scarano s svojo pozornostjo še enkrat dokazal, da mu je pri srcu tudi slovenska goriška kultura.

»Moj goriški sen« je knjiga, ki je pisana v tekočem jeziku, marsikdaj spominja na prijetno kramljanje in vsakodnevna doživljanja. Pisana so zlasti poročila o obiskih nekaterih že v začetku omenjenih osebnosti. Vsebinska je večkrat tudi polemična (npr. v zvezi z nekaterimi predstavniki nekdanje DC, pa tudi s SKGZ). Gotovo pa je Scaranovo delo bogat prispevek v sodobna dogajanja pri nas — in prav zato dragoceno.

ŠKRAT št. 11/12



Naslovna stran zadnje številke Škrata

Izšla je božična številka glasila Sklada Mitja Čuk Škrat, ki nosi oznako 11/12. Uvodno misel je napisala Jelka Cvelbar, ki med drugim pravi: »Kakršenkoli pa bo naš pristop k jaslicam, drevescu in vsemu, kar ga spremlja — veren ali ne — otriesimo se potrošniškega kiča in — čeprav ne-

verni — ustavimo svoj korak, oziroma se na svoji življenjski poti nazaj in naprej in razmislimo, kdo smo in zakaj smo tu.« Sledi odlomek iz knjige Brunne Pertot Ko se vračajo delfini, dr. Vili Ščuka pa piše o telesnem, duševnem in duhovnem. Suzi Guštin poroča o tedenskih verskih srečanjih na Opčinah, njenemu prispevku sledi pogovor Nataše Sosić Fabjan z Alenko Vojska Kušar, avtorico knjige Gospa, Vi pa kar doma?, ki je posvečena tematiki družine, Tanja Tomažič pa piše o poštnih kartah, voščilih in voščilnicah. Katja Kjuder je prispevala članek o Ciganih v Afganistanu in v Turčiji, Živa Gruden ponovno obravnava Nadiške doline, Peter Suhadolc pa zgodovino pošte. Vaje, igrice in nasvete za otroke, primerne za božični čas, so prispevali Jasna Merku, Magda Tavčar, Silva Meulia in Walter Grudina.

* * *

Stanko Premrl...

◀ IIII 5

glasbeni strokovnjaki, ki so lahko sledili podrobni analizi (in demonstraciji) Premrlovih klavirskih in orgelskih skladb, pa tudi skladb namenjenih cerkvenim korom. Po nizu devetih predavanj je nato prof. Jelerčič predstavil zbirko Premrlovih posvetnih zborovskih skladb, katere namen je bil predvsem združiti »številne drobce obširnega opusa, ki sedaj ležijo po revijah, pesmaricah, v rokopisu... v celoto...« Izrazito bogat popoldanski program je nato sklenil že omenjeni Slovenski komorni zbor, ki je pod vodstvom dirigenta Cudermana izvajal Premrlove sakralne skladbe in s tem zaokrožil glasbenikov polivalentni ustvarjalni opus s še zadnjim delčkom mozaika, ki je še manjkal...

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu

Vljudno vabi v Peterlinov dvorano v Ulici Donizetti 3 v Trstu, kjer bo v ponedeljek, 11. decembra, ob 20.30 odprte razstave

SLOVENCi V LONDONU 1991-1994

Gre za prikaz gradiva iz arhivov Slovenskega kriznega centra in glasila The Slovenian Newsletter iz Londona o delu Slovencev v Veliki Britaniji za neodvisnost, mednarodno priznanje in vsestransko predstavitev Slovenije.

O tem bo na večeru spregovorila arh. Jana Valenčič iz Londona, ki si je razstavo zamislila in jo s sodelavci pripravila. Na večeru bosta sodelovala tudi dr. Marko Hawlina in dr. Zvezdan Pirtošek, ki sta takrat delala v Kriznem centru v Londonu.

V času razstave bo v petek, 15. decembra, ob 18. uri pogovor o slovenskem kulturnem in političnem delavcu, časnikarju Dušanu Pleničarju iz Londona ob 3. obletnici njegove prezgodnje smrti.

Razstava bo na ogled vsak dan (razen sobote in nedelje) do 22. decembra med 9. in 13. uro oz. po dogovoru (tel. 370846).

ko nas je prikazovalo velenemstvo že pred prvo svetovno vojno, češ da smo »nezgodovinski«. Isto je trobilo tudi velesrbstvo oz. jugoslovanstvo, češ da nas je ob koncu prve svetovne vojne rešilo izpod »tisočletnega« nemškega jarma.

Pomenljivo je, kako nas je januarja leta 1914 prikazoval srbski ministrski predsednik Pašić med avdienco pri ruskem carju:

... »Govoril sem mu tudi o Slovencih, ki da težijo k Srbohrvatom in bodo privzeli srbohrvatski jezik, ker je njihov jezik slab in so že davno izgubili svojo samostojnost; potem sem mu povedal, da se prav sedaj muči nek Slovenec (ljubljski župan Ivan Hribar, op.p.) in da deluje na tem, da se ustanovi južnoslovenska banka...« (prim. M. Bogičević: Die Auswärtige Politik Serbiens 1903 — 1914, Bd. 1., Geheimakten aus serbischen Archiven, Berlin 1928, str. 419).

Na tem stališču je Beograd vztrajal tudi po prvi vojni in gradil na njem svoj unitarizem. Slovenski unitaristični zgodovinar Ljudomil Hauptmann si ga je privzel in na njem gradil svojo poklicno kariero. Dobil je profesuro na univerzi v Zagrebu. Ob njegovi 80-letnici (1966) mu je SAZU izdala poseben spominski zbornik. Hauptmann je vztrajno in srdito zanimal vsakršno samostojnost Slovencev v Karantani in se norčeval iz njenih zagovornikov, kadar mu je v polemiki z njimi zmanjkalo argumentov. Njegovo razpravo z naslovom »Priroda in zgo-

dovina v razvoju Jugoslavije« (Njiva 1922, 113 — 133), v kateri povzdigne Srbe kot vodilen narod na Balkanu, češ da so kljub turški nadoblasti v stoletjih osvojili strateško pomemben moravski-vardarski jarek, je ljubljansko liberalno Jutro ocenilo, da daje »najjače dokaze za umestnost in nujnost jugoslovenskega unitarizma« (1922, 184). Na tem stališču je prva Jugoslavija vztrajala odkrito, druga pa prikrito.

Ljudomil Hauptmann, profesor zgodovine na ljubljanski in potem na zagrebški univerzi, je preteklost Slovencev prikazoval kot eno samo, neprekinjeno sužnost in podložnost. Sprva naj bi bili Slovenci podvrženi Obrom, zatem Hrvatom, katerih sloj naj bi se ohranil kot kosezi, in končno Nemcem, ki naj bi tvorili sloj fevdalcev oziroma plemstva. — Prva in zadnja trditev se še danes pojavlja kot »znanstveno« dognanje v uradni slovenski zgodovini in, temu ustrezno, v slovenskih učbenikih.

Odkrivanje drugačne podobe Slovencev v zgodovini ni ustrezalo ideološkemu imperializmu, ki se je na prehodu tega stoletja hotel polastiti mišljenja in ozemlja slovenskih ljudi. Ni ustrezalo velenemstvu, ki je hotelo krojiti usodo Srednje Evrope in se raztegniti od Severnega morja do Jadrana, tako da je celo politično nesposobni, četudi dobrohotni cesar Franc Jožef imel slovenski narod za zanemarljivo količino, *quantité negagliable*, in ne irendentizmu, ki se je širil ob Jadranu. In niti ne pan-

slavizmu ter njegovi veji jugoslovanstvu, kar odgovorni večinoma prikrivajo.

Slovensko zgodovino pisje je na prelomu stoletja nedvomno padlo na izpitu, ker ni znalo odkriti resnične podobe slovenske preteklosti. V času, ko so si sosede, Nemci, Italijani, Hrvati, Srbi... tudi z olepšavanjem kovali svojo slavno preteklost. Pustilo je, da so slovensko podobo skovali drugi, predvsem avstronemški pisci.

Kako je slovensko ljudstvo poleg političnega in gospodarskega vzdržalo tudi psihološki pritisk v času od prejšnjega stoletja do danes, po celih stoletih nenehne dresure s »hlapci in deklami« in nenehnim poniževanjem z visoke akademske ravni, je še odprto vprašanje.

Da smo vzdržali in da nas ni povsem izničilo malodušje, gre zahvala vsakdanjemu slovenskemu človeku, ki se ni pustil zavesti od »učenih« sramotilnih razlag o svojem poreklu in je vztrajal.

Značilno je to, ko danes potegnemo zaključek več kot stoletnih ideoloških, političnih in vojaških spopadov: Nemčija in Avstrija, zatem Italija in še Jugoslavija so razpolagale z vojaško močjo, ogromnim kapitalom, financiranjem propagande in akademskih struktur. Ves ta ogromen aparat je bil uperjen proti Slovincem, da jih postopno izniči. Vendar ni uspel streti njihovega duha in obstoja.

(Konec)

Nagrada šport in šola

Konec prejšnjega tedna je Zdrženje slovenskih športnih društev v Italiji v prostorih Tržaške knjigarne podelilo posebna priznanja imenovana »Nagrada in šport«. Nagrado je prejelo dvajset dijakov in dijakinj slovenskih višjih srednjih šol s Tržaškega in Goriškega, ki so dosegli odlične uspehe v šoli in obenem tudi vidne rezultate na športnem področju. Po uvodnih mislih predsednika ZSŠDI Jurija Kufersina je Mario Šušteršič podelil vsakemu nagrajencu grafiko zamejskega umetnika Franka Vecchieita, ki je nadomestila običajno nagrado zamejskih bančnih zavodov.

Ideator nagrade je pred petimi leti bil prof. Franko Drasič, ki nam je povedal, kako je nastala ta zamisel: »Pred leti sem predstavil predlog ZSŠDI-ju, ki je z navdušenjem sprejelo to nagrado. Kot trener in kot šolnik sem opazil, da pravzaprav dobri dijaki in dobri športniki niso bili nikoli nagrajeni. Nagrajeni so bili ali zelo dobri športniki in slabi dijaki ali pa dobri dijaki in slabi športniki. Sedaj pa vidimo, da je to število izredno veliko, teh fantov in deklet, ki so odličnjaki v šoli in se v prostem času ukvarjajo s športom. Trenirati vsaj trikrat tedensko in igrati na deželni ravni ter izdelati s srednjo oceno osem, mislim, da je izredno težka stvar, tako da lahko tem igralcem in dijakom lahko samo iskreno čestitamo.«

Nagrado so prejeli: Aleksandra Ažman, Edvin Brani, Breda Čok, Paola Gregori, Tjaša Gruden, Marko Jarc, Pavel Križman, Fjona in Karin Mezgec, Sara Perini, Borut Plesničar, Deborah Prašelj, Tjaša Rogelja, Irena Rustja, Marko Serio, Martina Sošol, Boštjan Starc, Tanja Sternad, Rado Šušteršič in Štefan Tommasi.

Erik Dolhar

Košarka

Prekinjena pozitivna serija Jadrana

Intervju s predsednikom Vidonijem



Predsednik ŠZ Jadran Pavel Vidoni

V zadnji tekmi so si Jadranovci sami zapravili zmago na domačih tleh, čeprav so v prvem delu prvenstva proti nasprotniku iz Vareseja visoko izgubili. Predsednik Pavel Vidoni je takole komentiral tekmo:

»Mislim, da smo upravičeno izgubili, kajti nasprotnik iz Vareseja je v tej tekmi dokazal, da je boljši nasprotnik. Igrali so zelo dobro v obrambi in tudi izvajali pametne akcije v napadu.«

Mi smo naredili korak nazaj v primerjavi s prejšnjimi tekmami, predvsem smo izgubili preveč žog z dolgimi podajami v protinapadu in smo metali iz neizdelanih položajev. Poleg tega nekateri naši igralci tokrat niso imeli pravega dneva v napadu. Poraz je pekoč, predvsem ker smo izgubili na domačih tleh. To je treba pozabiti takoj, kot se pozabi tudi vsako zmago. Sedaj moramo nadoknaditi zamujeno že v naslednjih dveh tekmah, ko bomo igrali proti Collegnu in v Bergamu. Mislim, da se obe eki-

pi enakovredno borita z nami, se pravi, da lahko na teh igriščih nadoknadimo to, kar smo izgubili na zadnji domači tekmi.«

Po prekinitvi te uspešne serije, kako naprej?

»Mislim, da še nismo ničesar izgubili. Še vedno smo v boju za tisto šesto mesto, ki praktično že po prvem delu prvenstva zagotavlja obstanek v ligi. Mislim, da smo vse ekipe, ki smo zasedale četrto mesto, v boju za ta cilj. Doma je treba zmagati vse tekme in poskušati vsaj trikrat slaviti v gosteh.«

E.D.

Preozek obroč

V deželnih ligah, se moramo najprej spoprijeti s pomanjkanjem športne sreče, ki so ga tokrat okusili košarkarji Bora Radenske. Belozeleni so namreč v Gradišču po poraznem prvem polčasu zaigrali kot znajo ter postavili nasprotnika v škripce. Ko pa je že vse kazalo, da bo borovcem le uspelo slaviti, se jim je zadnji napad za las ponesrečil in poraz je bil tu. Da lahko spregovorimo o zmagi se moramo tokrat spustiti do D lige. Tu je namreč Cicibona v osmih kolih že prav tolikokrat zmagala, saj ima homogeno in zares uigrano postavo. Drugačnega mnenja so po sobotnih porazih brez dvoma odborniki Kontovela in Doma. Prvi so namreč klonili (po vsej verjetnosti tudi po za slugi čudne sodniške dvojice) skromnemu nasprotniku iz Ronk, goriški košarkarji pa so nepričakovano popustili ter izgubili s kar 26 točkami razlike.

Takega konca tedna si gotovo ne igralci ne ljubitelji košarke ne želijo in niti ne zaslužijo. Gotovi smo, da bo v naslednjem kolu kriza že mimo in da bodo naši košarkarji pozitivno preostali popravni izpit.

Ivan Bajc

* * *

Promocijska nogometna liga SLOVENSKI GORIŠKI DERBY JUVENTINI

V Štandrežu je z 1-0 premagala Sovodnje

* * *

Odbojka DERBY ŽENSKJE C-2 LIGE OLYMPIJI

Tudi v tej ligi smo pretekli konec tedna doživeli prvi letošnji slovenski derby med novinkami v ligi goriške Olympije in Nabrežinkami Sokola.


Izkušenosť pa v tem primeru ni bila dovolj, saj so domačinke v izvrstni formi in so na najboljši način izkoristile dober trenutek.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST.
Sedež: 34138 Trst, G. D'Annunzio 27/E,
tel./fax 040/630824.
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Oppelt,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član  Zdrženje periodičnega tiska v Italiji

Anton Breclj

(22)

Spomini na boje ob Soči 1915-1918

Kakor da se je peklò zaklelo, da mora pokončati vse, čemur je dotlej prizanesla vojska! Mlade žene s kopicami nedoraslih otrok brez očeta so legale v grob, čvrste mladenke, ki so nadomeščale v vojski pobite ali bogve kje uje-te brate in očete, so zapuščale rodne domove brez pomoči. Bili smo že vajeni raznih grozot zadnjih let, a tista kuga nam je sekala še posebno krute, skele-če rane.

Še en tožen spomin me veže na tisto dobo črnih dni.

Ko smo obnavljali bolnico, so dobili usmiljeni bratje nekaj ruskih ujetnikov za težaška dela, ker rokodelcev ali obrtnikov ni bilo med njimi. Rusi so radi delali, ker jim vsaj ni bilo treba toliko stradati, kot so reveži morali v vojaških taboriščih. Izmed ujetnikov se je posebno odlikoval visok mladenič, za dve glavi višji od nas povprečnih ljudi, z rožnato poltjo, dekliškimi potezami, svetlosinjimi očmi in plavimi, kodrastimi lasmi. Bil je Sibirjan in ruščino je razumel bolje, a govoril slabše od mene. Imena si nisem zapomnil. Menda Sibirjan niti ni bil krščen. Kot delavec je bil izredno priden in vsestransko uporaben.

Ko so bila glavna dela v bolnici končana, je oddelek ruskih ujetnikov odšel, le Sibirjan se je znal priljubiti, da so ga radi obdržali, zlasti ker si je izbral prav posebno delo, ki se ni zanj trgal nobeden v bolnici, niti ženske strežnice ne, namreč nego in strežbo otrok.

Z otrokom je dosti dela, že če je zdrav, še več, ko je bolan, kaj šele otrok, ki je brez rok in celó slep, kakor smo jih pri nas imeli polno veliko sobo! Otrok,

ki je po naravi živahen in nestrpen, ki ima vsak trenutek drugo željo in potrebo, ki sam sebi ne more prav nič pomagati!

Ne vem, kaj je počel Sibirjan pred vojsko v svoji daljni domovini. Bolnice in podobne zavode je spoznal šele v vojski, vem pa, da tako spretne, nežne, požrtvovalne in neutrudljive otroške strežnice ali negovalke ali, kakor jim pravijo dandanes, zaščitne sestre, nisem videl ne prej ne poslej. Sibirjan bi se bil mogel kosati z vsako izkušeno materjo! Občudovali smo ga, kako umetelno je pital svoje negovance, kar po štiri hkrati, kako jih je pestoval in nosil po hodniku ali na vrt, včasih tudi po dva na ramenih, dva na lahteh in še enega za tilnikom, ali kako jim je bil za slona, da so na njem jahali po sobah in obiskovali druge bolnike, ali kako postrežljivo jim je pomagal pri opravljanju potreb in potrebic, podnevi in ponoči, da so bile vse posteljice vedno suhe. Včasih je poskusil kateri porednejši paglavec tudi malo ponagajati, kar neki spada k otroškemu zdravju, a Rus je umel zlepa pokrotiti vsakega srboriteža in objestnost držati v dostojnih mejah. Z otroki je govoril domač jezik, kakor da je doma v Vrtojbi ali Renčah.

»Ruski striček«, je bil poglobitna in najbolj priljubljena oseba v otroški sobi, a tudi izven nje smo ga imeli vsi prav radi.

Tega dobrega »ruskega strička« je pograbila gripa tako močno, da je kmalu izgubil zavest. Oddali smo ga po predpisih v vojno bolnico. Nepopisna žalost je zavladala v otroški sobi, vse je jokalo, vriščalo in klicalo na pomoč samo »strička« in tri strežnice niso zmogle, kar je opravil Rus sam.

Kakšna je bila nadaljnja usoda ljubega Sibirjana, nisem mogel točno dognati. Ob prevratu je nastopila v Gorici tolika zmeda zlasti v vojaških zadevah, da nihče ni mislil na drugo kakor na skorajšen pobeg. Tudi v vojaški bolnici ni bilo bolje. Izginili so zdravniki, častniki, podčastniki in bolničarji, z njimi je izginilo mnogo opreme, ostalo je samo nekaj bolnikov, ki niso mogli z ležišč. Ko so prevzeli Italijani vojaško bolnico, ni bilo Sibirjana nikjer, a tudi iz zapisnikov ni bilo razvidno, da je bil sprejet, še manj pa, ali je umrl ali odšel. Bog z njim!

(Konec)